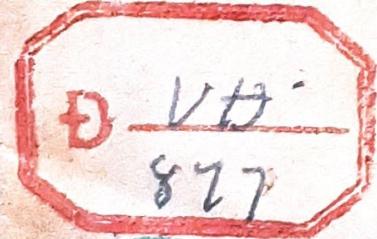
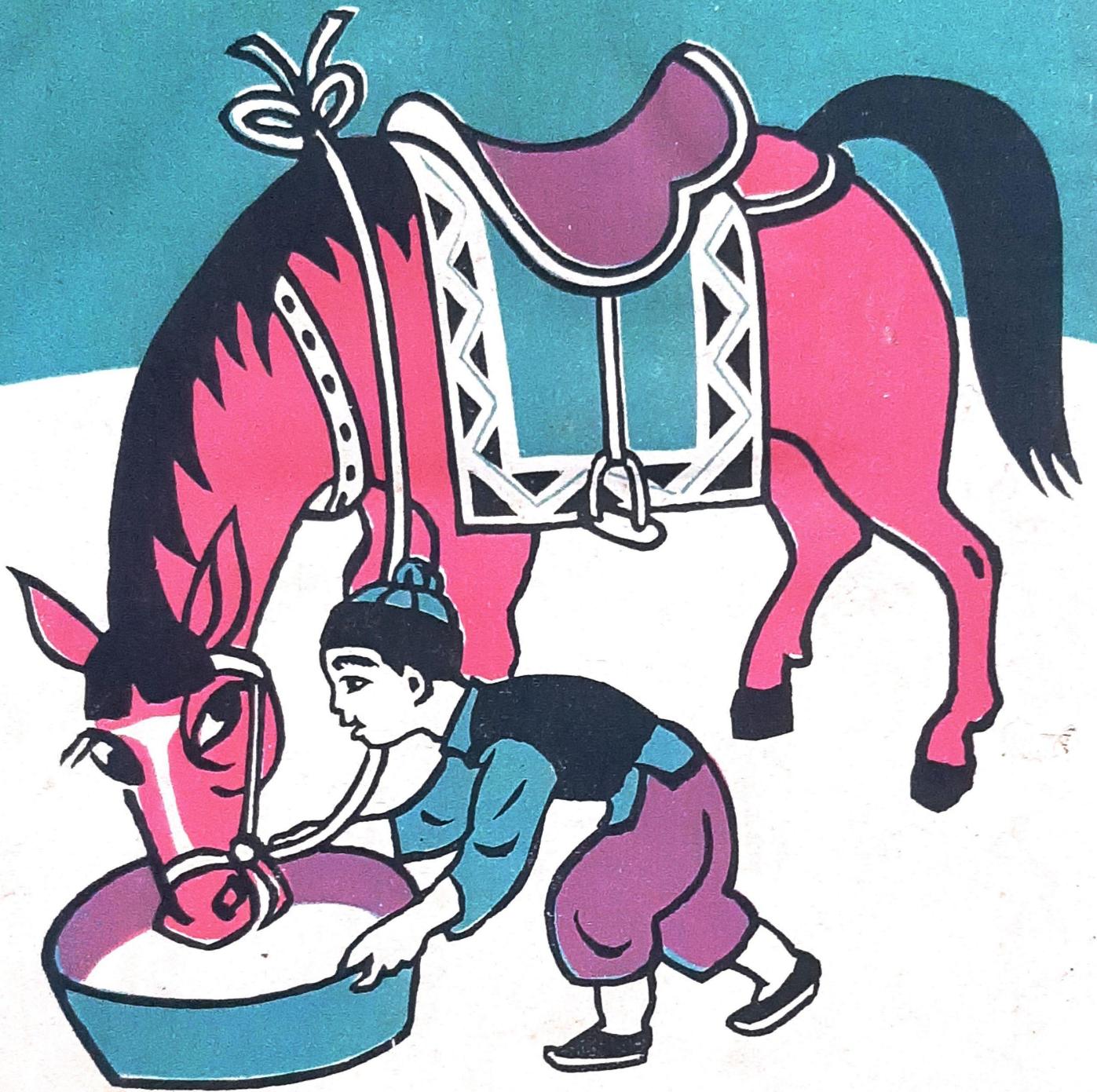

HOÀNG ANH ĐƯỜNG

con ngựa hồng

KIM ĐỒNG

HƯỞNG ỨNG CUỘC VẬN ĐỘNG SÁNG TÁC VĂN HỌC
VÀ NGHỆ THUẬT CHO THIẾU NHI 1966 – 1968

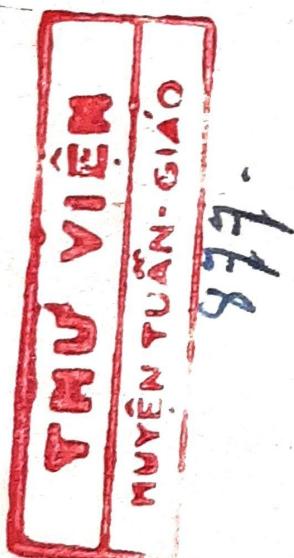
HOÀNG ANH ĐƯỜNG

CON NGƯA HỒNG

Bìa và minh họa của Nguyễn Thụ

V#3

H. 561 (Thứ)

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG
HÀ NỘI – 1970

NHÀ XUẤT BẢN MONG BẠN ĐỌC
GÓP Ý, PHÊ BÌNH

Người biên tập chính: NGUYỄN BIÊU
Người sửa bản in: TUYẾT MINH
Người trình bày: NGUYỄN PHÚ KIM
Bản khắc: CHI VĂN

In 15.200 cuốn tại Nhà máy in Tiến bộ * — Hà Nội
Kho 13 × 19 — Số xuất bản 26/KĐ. — Số in: 1.258
Xong ngày 15-5-1970 — Gửi lưu chiểu tháng 5 năm 1970

CON NGƯA HỒNG

Phàn ở nhà một mình, hết xem báo ảnh lại đứng cửa sổ nhìn ra dãy núi cao ngắt ở xa tít. Về mùa xuân, hoa chấu nở rộ như quàng cho dãy núi xanh một dải lụa trắng ngang lưng. Bây giờ Phàn chỉ thấy một con đường vàng vàng quanh co ngoắt ngoéo cứ đi lên mài. Con đường đi tới đâu, Phàn không biết nhưng Phàn vẫn cứ nhìn nó, ngày nào cũng nhìn.

Bỗng Phàn lắng tai. Có tiếng vó ngựa băm «bộp bộp, bộp bộp» trên đường đá. Phàn chạy bồ xuống đón bố. Vừa lúc đó, ông Mại — bố Phàn — cũng về đến nhà.

Phàn đón bố và cũng đón cả con ngựa hồng. Bố vừa xuống ngựa, Phàn đã chạy lại ngay. Con ngựa không có vẻ mệt nhọc lắm. Thấy chú bé, nó cất đầu hi một tiếng dài, một chân trước gõ «cộp cộp» xuống đất. Phàn lấy ngô dỗ vào chậu nước, bê lại. Con ngựa vụt ngay mõm vào nhai rào rạo. Phàn đứng xem, mải mê như chưa từng được thấy ngựa ăn bao giờ.

Phàn quý ngựa hồng lắm. Đã mấy tuần nay, ngày nào Phàn cũng được cho ngựa ăn. Lần

nào, Phàn cũng triu mến nhìn ngựa ăn cho đến xong. Con ngựa đẹp thật! Lông đỏ hồng, bốn vó đen, bờm rủ xuống cổ thật dài. Nó cất đầu lên hi thi trong oai lăm, phải là oai nhất trong bọn ngựa cả hợp tác xã này.

Mấy năm trước, ngựa hồng đi thồ hàng cho mậu dịch lên tận vùng người Mèo trên rέo cao. Nó thồ khỏe và dai sức lăm, ai cũng khen. Thế rồi, dần dần người ta mở rừng xé núi, đánh nhiều con đường mới lên vùng cao, vừa rộng vừa phẳng. Ô tô chở hàng lên núi ngày càng nhiều. Ngựa hồng không đi thồ hàng nữa, trở về với bố Phàn và chẳng bao lâu đã trở thành ngựa cưỡi. Nó chạy cũng giỏi như thồ. Phàn nhận ra dễ dàng và rất thích nghe tiếng vó ngựa hồng bấm trên đường cái.

Con ngựa vẫn đương ăn thi Phàn đã khệ nệ bưng ra một chiếc ghế dầu, đặt ngay cạnh sườn nó. Con ngựa không tỏ vẻ ngạc nhiên, cứ việc ăn nốt bữa. Phàn trèo lên ghế, đưa chân ướm vào dây bàn đạp, bìu chặt vào yên trèo lên. Con ngựa cứ đứng yên, ăn và uống. Phàn ngồi được lên yên, hai chân bỏ thông hai bên, đuôi thẳng cả bàn chân mà vẫn chưa dụng dây bàn đạp. Vừa yên chỗ, Phàn đã hi hửng nắm chặt dây cương bằng cả hai tay, kéo lên rõ cǎng, hai chân ngắn cùn cõn đập đập vào sườn ngựa, miệng giục: «Đi! Đi! »

Con ngựa ngừng ăn, từ từ ngàng đầu lên,
không phải vì bị dây cương kéo mà vì nghe tiếng
giục quen thuộc. Nó tần ngần một chút như tiếc
những hạt Ngô còn sót lại ở đáy chậu. Nhưng

Phản trèo lên ghế, đưa chân uốn lún lên dây bàn đạp.

rồi nó cũng ngoan ngoãn quay đầu đi bước một. Phàn rạng lên. Phàn buông lỏng dây cương. Phàn cười.

Bố đã ra đứng ở cửa. Phàn gọi rất to:

— Bố này! Trông con cười một mình! Không ngã đâu!

Ông Mai triu mến nhìn con, gật gật đầu. Phàn thích thú giật cương mạnh hơn, đập chân cũng gắt hơn... Con ngựa vẫn cứ thông thả bước một.

Ông Mai lại gần con ngựa, hỏi Phàn:

— Có muốn đi chơi không?

Phàn gật đầu «vâng» nhưng lại bảo với bố:

— Bố đỡ con xuống!

Ông Mai ngạc nhiên hỏi con:

— Sao lại xuống?

Phàn thản nhiên trả lời bố:

— Xuống để cất yên mà cười vo! Có yên thi con cười một mình.

Ông Mai khẽ «hùm» một tiếng rồi cũng bế Phàn xuống. Ông tháo yên, thay tấm bì đầm mồ hôi bằng một tấm khác khô và sạch. Ông bế Phàn đặt lên lưng ngựa, nắm dây cương nhẹ nhàng nhảy lên ngồi sau con. Phàn quen tay, nắm chắc vào đám lông ở vai ngựa.

Ông Mai giật cương. Con ngựa bước vài bước ngắn lấy dà rồi chạy nhanh dần. Ngựa chạy

đều bước thi bö không ôm Phàn nữa. Người Phàn nhấp nhồm theo nhịp ngựa chạy, ngồi không vững, chao bên này bên kia. Hai bắp đùi tròn lẳn nhỏ xiu cõ gắng cặp chặt lấy hông ngựa, nhưng Phàn chẳng thấy «dính». Phàn hơi ngợp, hai tay càng ti mạnh xuống vai ngựa và nắm càng chặt vào đám lông. Ấy thế mà gót vẫn cứ thúc, miệng vẫn cứ giục: «Đi, đi nhanh nữa!».

Bây giờ ngựa chạy thế nào mà xóc khiếp! Mấy lần Phàn xuýt ngã. Nhưng rồi nhanh hơn và êm dần... Phàn ngả người, giơ hai tay lên bắt chước người nhắm bắn. Vừa bỏ tay khỏi vai ngựa, Phàn đã loạng choạng. Bố vội quàng tay ôm lấy Phàn, giữ lại và hỏi:

— Sao thế con? Giữ cho chặt chứ!

Phàn cũng hơi hoảng, nhưng trả lời ngay:

— Con tập cưỡi ngựa bắn súng như các chú bộ đội biên phòng trên núi đuổi bắt bọn phi.

Bố lại buông Phàn ra, cười:

— Bây tá m năm nữa mới làm bộ đội được, còn tha hồ tập. Bây giờ cứ ngồi cho vững đã!

Bố cho ngựa quanh về. Gió thổi ù ù bên tai, gió tạt vào mặt mát lạnh. Phàn đã ngồi vững nên thấy thú lẩm. Lại có bố ngồi đằng sau, Phàn rất yên bụng. Ngựa chạy nhanh, Phàn vẫn dám bỏ tay luôn mấy lần. Chưa bao giờ được đi lâu và ngựa chạy nhanh như lần này. Qua mấy

lần thứ Phàn thấy cũng chẳng có gì đáng sợ. Phàn nghĩ: « Minh đã cưỡi yên một minh được rồi, minh cố tập cưỡi voi mới được! Cưỡi ngựa có cưỡi voi mới thú! Bố vẫn nói thế. » Phàn quay lại hỏi bố:

— Có phải không bố?

Ông Mai chẳng hiểu con hỏi gi, nhưng ông cũng gật đầu.

Sáng hôm sau, Phàn lại đi học. Trước khi đi, Phàn không quên ghé thăm ngựa hồng và bỏ cho nó một nắm ngô. Phàn học lớp 1, viết chữ chưa thạo bằng cưỡi ngựa. Học đọc, học viết, học tinh sao mà khó quá! Nói thế chứ Phàn cũng đã nhiều lần được thầy giáo khen với bố là chăm học, được nhiều điểm tốt. Bố vui lắm. Bố cho Phàn được chăm nom ngựa hồng và tập cưỡi ngựa. Phàn càng muốn chăm học hơn nữa.

Phàn đi học một lúc thi ông chủ nhiệm hợp tác xã đưa một cán bộ mậu dịch còn trẻ đến tìm ông Mai. Họ gặp ông Mai bên chuồng ngựa và đứng lại nói chuyện luôn: Đồn biên phòng nhẵn đem hàng hóa lên cho đồng bào Mèo trên vùng rẽo cao gần đồn. Đường ô tô lên đó mới bị máy bay giặc Mỹ ném bom hỏng chưa chữa được. Xe bò, xe đạp đi khó lắm vì nhiều

dốc quá. Chỉ có thể dùng ngựa thồ. Bây giờ Mậu dịch muốn nhờ con ngựa hồng của ông Mai.

Hiểu rõ câu chuyện, ông Mai vui vẻ trả lời khách:

— Được, được! Cho cán bộ mượn được mà! Không cho thuê mà cũng không bán đâu! Cho mượn thôi! Mượn đến bao giờ cũng được! Lúc nào cán bộ lấy ngựa?

Người cán bộ trẻ nhìn ông chủ nhiệm như muốn hỏi ý kiến rồi mới trả lời:

— Nếu được lấy luôn bây giờ thì tốt quá! Sớm mai, đủ chuyến hàng là cho đi luôn. Cửa hàng muốn đưa ngựa về sớm để chọn và cho nghỉ ngơi ăn uống...

Ông Mai lắc đầu, ngắt lời:

— Ô, ồ, lấy ngay bây giờ chưa được đâu!

Ông chủ nhiệm đương một mình say sưa ngắm nghia con ngựa hồng, quay lại hỏi:

— Sao thế? Chậm một ngày là đồng bào rẽo cao thiếu muối thiếu dầu một ngày đấy!

Ông Mai gật gật đầu:

— Biết, biết! Nhưng mà đợi không lâu đâu! Tôi đã giao ngựa cho thằng cháu Phàn nó chăm nom, lại cho nó tập cưỡi. Phải hỏi nó chứ! Nó di học chưa về...

Ông chủ nhiệm cười to:

— Ngõi gi! Được, chờ nó là phải! Đồng chí cán bộ đứng nóng ruột nhá! Mượn được thôi mà!

Gần trưa, Phàn mới đi học về. Vừa chào khách, chưa kịp cất túi sách, Phàn đã nghe bố gọi:

— Phàn à!

Phàn lại đứng bên bối. Ông Mai chỉ người cán bộ trẻ tuổi, nói với con:

— Bác chủ nhiệm đưa ông cán bộ mậu dịch đến mượn con ngựa hồng dãy!

Phàn tròn mắt nhìn cả hai người khách, lông mày nhíu lại. Ngay ông chủ nhiệm, vốn đã quá quen thuộc, bây giờ Phàn cũng nhìn như nhìn một người lạ.

Người cán bộ trẻ tuổi bước lại gần Phàn, ngồi xổm xuống cho ngang với chú bé:

— Cháu à! Mậu dịch có nhiều hàng muốn đưa lên cho đồng bào Mèo trên rέo cao, chỗ gần đồn biên phòng kia kia — Chú ấy giờ tay chỉ lên dãy núi xanh — Giặc Mỹ mới bắn phá đường, xe không qua được. Chỉ có ngựa thồ thôi! Cháu có bằng lòng cho Mậu dịch mượn ngựa để thồ những thứ ấy lên cho đồng bào Mèo không?

— Các chú đưa gì lên đó?

Theo tay chú cán bộ, Phàn nhìn lên dãy núi
xa với con đường vàng vàng quen mắt ngoằn
ngoèo len lỏi trong đám cây xanh ngắt.
Phàn hỏi:

— Các chú đưa gì lên đó?

Chú cán bộ vừa trả lời vừa giơ tay tung ngón tay như đếm cho Phàn hiểu:

— Vài này, đầu thấp này, diêm này, muối này... Thứ gì cũng có! Ở đây có gì thi cũng đem thứ ấy lên cho đồng bào Méo dùng.

Rồi chú lại kể tiếp bao nhiêu là thứ. Phàn cứ im lặng lắng nghe, chỉ gật đầu sau mỗi thứ được kể ra. Nhiều quá, không sao nhớ hết. Bỗng Phàn ngắt lời chú cán bộ, hỏi lại:

— Thế có vở kẻ ô ly cho học sinh không?

Chú cán bộ cười, có vẻ hả hê, gật đầu:

— Có chứ! Có chứ! Nhiều lắm! Phải hai con ngựa thồ mới đủ.

— Thế sách tập đọc, sách học tinh, sách chuyện kẽ?

— Có, có!

Bây giờ lại đến lượt Phàn kể ra mà hỏi và cũng đến lượt chú cán bộ gật đầu. Cũng nhiều quá, không nhớ hết được! Những thứ gì Phàn và các bạn Phàn thích, Phàn đều cố nhớ lại đem kể ra hết. Gi cũng có cả! Thích thật! Phàn lại hỏi thêm:

— Thế thi có súng có đạn cho các chú bộ đội biên phòng bắn phỉ không?

Chú cán bộ còn ngập ngừng thì ông chủ nhiệm đã trả lời hộ:

— Có chứ! Nhiều lắm! Nhiều lắm!

Phàn nghiêm chỉnh gật đầu luôn mấy cái:

— Được, thế thi cháu bằng lòng cho các chú mượn con ngựa hồng.

Nhưng đột nhiên, Phàn lại băn khoăn:

— Thế bao giờ cháu mới được cưỡi ngựa!
Cháu đương tập cưỡi voi kia mà!

Chú cán bộ lại chỉ lên con đường ngoằn ngoèo bên sườn núi xa:

— Sửa xong đường cho ô tô chở hàng lên,
chú sẽ đem ngựa trả để cháu cưỡi.

Phàn không nhìn theo tay chú cán bộ. Phàn cúi đầu xuống như suy nghĩ và nói một mình:

«Có lâu không?»

Nhưng rồi Phàn lại ngẩng lên ngay, gật đầu:

— Cũng được!

*
**

Phàn dậy sớm hơn mọi sáng. Vừa trên giường xuống, Phàn chạy ngay ra cửa. Ven sườn núi cao xa tí, con đường vàng vàng ngoằn ngoèo bò lên cao dần, vòng ra sau một dám cây rậm rì, mãi mới lại ló ra, mờ mờ. Một lúc lâu, trong màn sương sớm, một đoàn ngựa thồ, con nào con nấy trông nhỏ chỉ bằng con bê con, nối đuôi nhau thành hàng dài đi thong thả trên đường. Phàn nhìn theo không chớp mắt. Phàn lầm nhầm đếm: một, hai, ba, bốn, năm, sáu, bảy, tám, chín...

— Bố ơi! Con ngựa hồng nhà ta kia kia!

Bỗng Phàn dừng lại reo lên gọi bố :

— Bố ơi! Con ngựa hồng nhà ta kia kia! Nó dừng lại vẫy tai chào con đấy! Nó đi thứ chín! Bố ra mà xem, mau lên!

Ông Mai ở trong nhà đi ra, dừng lại bên con, che tay lên mắt nhìn về hướng Phàn chỉ. Ông nhìn mãi, nhìn mãi, nhìn rất lâu, rất kỹ. Ông thấy hình như con ngựa đi thứ chín có dừng lại thật.

BUỒI CHĂN TRÂU ĐẦU TIÊN

Anh Tân vừa xách nón và gói cơm nắm xuống khỏi cầu thang thì Hoan đã chạy ra cửa, chờ dàn trâu của hợp tác xã đi qua.

Đứng trên nhà sàn nhìn xuống, Hoan dễ ý nhất đến con trâu đực đi trước. Sừng nó cong như cánh chiếc ná đèn bóng của bồ. Cổ nó mới to lầm sao! Lại còn cái lưng nó nữa, cứ gọi là phẳng lì như tấm đá bắc cầu qua con suối lượn quanh đầu xóm! Nằm ngửa trên lưng trâu đực mà xem mây đổi hình phải biết là thú. Theo sau con trâu đầu đàn này có đến mấy chục con: trâu cái, trâu tơ, nghé non, khá lộn xộn.

Sáng và chiều nào, Hoan cũng ra cửa đón trâu. Hoan mến con trâu đực lắm! Hồi Anh Tân còn chăn riêng nó thi nó ở trong chuồng nhà Hoan. Từ đầu năm ngoái, đội thiếu niên nhận chăn trâu tập thể cho hợp tác xã, nó về chuồng trại chung với cả đàn.

Vừa thấy bóng nhóm chăn trâu, Hoan gọi ầm lên và giơ tay vẫy chào rồi rit. Anh Tân đi phía cuối đàn, anh Sinh và chị Mạc chạy lên

chạy xuống dồn trâu đi vào hàng lối. Con chó Vàng chạy theo cắn dứt bọn nghé non. Có lúc nó cả gan dám dọa cả trâu mẹ, nhưng trâu mẹ vừa dừng lại huơ sừng lên thì Vàng ta cong đuôi bỏ chạy ngay. Hoan trông thấy phi cười rồi lại « ầy ầy » như đê thúc Vàng xông lên nữa.

Đàn trâu đi đứng dã có trật tự. Chị Mạc dẫn lên đi trước, anh Tân và anh Sinh thong thả đi ở cuối đàn. Thấy Hoan, anh Tân gọi:

— Hoan! Đưa cho anh cái túi sách!

Hoan chạy xuống tận đường đem túi cho anh. Vừa trao túi, Hoan vừa dứt dè nói khe khẽ:

— Anh Tân cho em đi với!

Tân giơ tay đón túi sách, âu yếm nhìn em, lắc đầu:

— Chưa đi được! Anh đã bảo nhiều lần rồi mà! Không sợ trâu nó dãm bếp à? Phải nhớ như các anh mới được. Chăn trâu đàn vui chung vất vả lắm!

Rồi Tân búng dứ vào mũi em một cái, cười và quay ra, rảo bước theo trâu.

Hoan thèm đi trâu quá, cứ nắn ni theo:

— Cho em đi với, anh Tân! Em chẳng quản chán các anh đâu! Em quen con trâu đực rồi mà!

Tân quay lại:

— Cứ cười cho được trâu đực dã!

Hoan đành chịu đứng nhìn theo đàn trâu. Vừa ra khỏi xóm, chúng đã có vấp mất trật tự. Con trâu đực vẫn thẳng thẳng đớc, bỗng nó

dừng lại, ngắc đầu lên «nghé ợ» một tiếng to, cất vó chồm lên. Cả đàn trâu «nghé ợ» ồn ào và lồng theo, xông thẳng đến bãi chǎn ở bia rừng. Tiếng vó trâu dồn xuống mặt đường rầm rầm, bụi cuốn mù... Hoan thấy thu thủ nhưng cũng ngờm ngợp ngài ngại. Hoan càng phục ba đội viên thiếu niên «anh dũng» cai quản cái đàn trâu lộn xộn này.

Chiều đến, đàn trâu trở về qua nhà, Hoan được theo luôn đến trại để làm quen với chúng và dễ tập cưỡi trâu đực. Chị Mạc nói mãi anh Tân mới bằng lòng đấy! Hoan cảm ơn chị Mạc lắm. Nay giờ chị Mạc lại trông cho Hoan tập.

Hoan mạnh dạn bước tới trước trâu đực, con trâu khẽ cúi đầu xuống. Hoan dang thẳng tay vịn vào hai chót sừng, đặt chân lên trán trâu, chồm lên ôm lấy cổ trâu. Trâu đực từ từ ngắc cao cổ, Hoan lắn lén lưng nó dễ dàng lắm. Loay hoay một tí, Hoan ngồi yên trên tấm lưng cảnh phản. Thích thú lắm, Hoan gọi ầm lên:

— Chị Mạc này, các anh này! Em cưỡi trâu đực được rồi nhá!

Con trâu thở ra mấy tiếng «phi phi», cất chân bước. Lưng nó rung rinh, dập dá dập dềnh. Hoan khẽ nghiêng bên này, né bên kia lấy thăng bằng. Anh Sinh vẫn dõi theo, cười và khuyến khích Hoan:

Hoan đã chèm chẹ ngồi trên lưng trâu đực.

— Được đấy! Đừng sợ! Không ngã đâu! Mà có ngã thì trâu dực nó cũng đứng lại ngay! Ủ, thế! Bỏ được một tay thì rồi cũng bỏ được hai tay! Đấy, đấy! Có khó gì đâu! Chỉ vài ba hôm là thạo.

* * *

Sáng hôm nay, khi dàn trâu kéo qua nhà thi Hoan đã chẽm chệ trên lưng trâu dực. Con Váng hí hửng quẩn bên chân trâu, thỉnh thoảng nó lại nhảy cẳng lên như để chia vui với chú bé.

Bãi chǎn dài dằng dặc và rộng bát ngát chạy ven bìa rừng, nhiều chỗ còn lấn sâu vào những lùm cây thưa bao quanh rừng rậm. Trưa nắng, người và trâu thường kéo vào nghỉ trong lùm cây thưa. Trâu nằm nhai lại. Người thi giờ cơm nằm ra ăn rồi đọc sách, đánh tú lơ khơ, đánh cờ, hoặc thay nhau ngủ một giấc ngắn. Có hôm cao hứng lại đi chặt ống nứa nấu cơm lam, bắt cá bọc đất sét nướng cùng ăn bữa trưa... Có những buổi nhàn nhã như thế nhưng cũng nhiều lúc vất vả: Bãi chǎn đã chia thành từng khu để trâu ăn thay đổi cho cổ mọc tốt; giữ cho trâu ăn đúng chỗ đã là khó rồi. Lại những khi trâu đuổi nhau, húc nhau! Những buổi trời đông sấm sét ầm ầm, trâu chạy tứ tung, chạy cả vào rừng rậm, sa hổ sa hầm, bị thương... Đúng là phải các anh các chị lớn mới trông coi được!

Bao nhiêu là hoa; đỏ có, vàng có, tím có.

Anh Tân dắt Hoan vào nghỉ dưới một vòm cây rất mát rất đẹp. Không có cây cao. Chỉ những dây leo quấn vào nhau, dựa vào cây nhỏ, vươn lên đan thành một cái mái cong cong, cành lá chen nhau rất dày. Chỗ vòm cây ấy có lối vào rùng rậm. Rừng cũng chẳng có hổ báo thù dữ gì; người ta vẫn ra vào kiểm cùi. Nhưng trong cơn dông, trâu trốn sét cô

thì chạy vào đó rồi đi mãi vào rừng sâu, tìm kiếm rất mất công! Nhóm chăn trâu rất chú ý đến cái cửa rừng này, nhất là những khi trời đồ cơn dông.

Hoan tìm một vật cỏ êm và mát rọi, nằm ngả nhìn lên cành lá um tùm phía trên.

Nắng về chiều càng gắt. Trời oi bức. Đàn trâu tản ra bãi gặm cỏ. Hoan vẫn ở lại trong lùm cây thưa. Vô số những cái thích! Bao nhiêu là hoa: đỏ cỏ, vàng cỏ, tím cỏ, xanh cỏ. Cỏ những bông hoa như là cánh bướm và những con bướm như là đóa hoa. Mà chẳng phải chỉ có bướm! Còn vô khối những con bọ nho nhỏ, xinh xinh, nhiều màu, đẹp vô kẽ. Chẳng biết đó là những con gi, Hoan không dám bắt; Hoan chỉ say sưa nhìn chúng lúc bay, lúc bò, lúc đánh nhau.

Hoan mê mải chơi, quên cả trâu đực và cũng không để ý trời đã trở gió.

Một cơn dông ào ào tới. Tiếng mưa rơi lộp độp trên lá khiến Hoan ngừng dấu lên. Trời tối sầm lại. Chớp lóe ngoằn ngoèo, sét nổ vang. Hoan chạy vào nấp dưới một tán lá cọ trong vòm cây, khô ráo như ở trong nhà.

Một ánh chớp chói mắt, một tiếng sét xé tai. Hoan ngồi thụp ngay xuống.

Có tiếng rầm rập. Đúng là tiếng vó trâu chạy trên đường. Anh Tân, anh Sinh và chị Mạc cõi dồn đàn trâu đương hốt hoảng chạy tản mác.

Mưa đỗ rào rào, giò quặt ngang quặt ngửa,
sấm i ùng kéo dài liên tiếp không dứt.

Từ ngoài lùm cây, con trâu đực xồ vào. Có
đến hơn một chục con khác lồng theo sau nó.

Ngoài bia rừng, tiếng hò hét quát tháo của
Sinh, Tân, Mạc lẩn vào tiếng mưa càng ngày
càng mau, tiếng sấm càng ngày càng rền...

Con trâu đực đương chạy, bỗng quặt ngay
vào lối vòm, xông thẳng đến chỗ Hoan trú
mưa. Đàn trâu theo sau nó càng đông.

Hoan định tránh bỗng nghe tiếng anh Tân
thét từ xa : « Chết! Trâu vào rừng! »

Hoan hoảng lên chưa biết làm thế nào. Con
trâu đực thấy Hoan nó dừng lại... Lũ trâu chạy
sau bị dồn, chen lấn nhau, có con húc cả vào
mông trâu đực. Trâu đực có vẻ lưỡng lự rồi
tiến lên một bước. Hoan cố giữ bình tĩnh,
đứng ngay trước mặt nó, tay chống nạnh, thét
thật to :

— Hầy, hầy! Đứng lại!

Y như là khi ở nhà, Hoan ra oai bắt trâu đực
cúi đầu cho Hoan trèo lên.

Vòm cây tối hẳn lại. Đàn trâu xốn xao. Trâu
đực tiến lên một bước rồi một bước nữa, đến
gần sát vào Hoan. Đàn trâu sau nó cũng rùng
rùng bước lên.

Hoan cứ đứng yên tại chỗ, mắt giường to,
mặt gân lên, người chồm về phía trước, cỗ sức
thét rõ to : « Hầy! Hầy! »

Phụt! Dải rút quần của Hoan bị đứt. Hoan
đã lấy hơi căng bụng quá! Hoan giật mình,
nắn chặt cạp quần, lúng ta lúng túng nhưng
miệng vẫn « Hầy! Hầy! »

Cái oai của Hoan nó xuống mất rồi! Bây giờ Hoan không còn được trâu dực nó nể nữa.

Hầy, hầy, đứng lại.

Nó lại bước lên. Hoan phải lui. Lui nhưng Hoan vẫn không tránh. Hoan lui, lui luôn mấy bước... Vẫn lúng túng với cái quần! Đàn trâu đã dồn Hoan vào sâu thêm đến năm sáu bước. Tiếng anh Tân gào như dứt hơi trong cơn mưa:

— Đừng để cho trâu vào rừng! Anh lại ngay!

Hoan đã gần phát khóc. Tức cho cái quần quá đi mất! Trâu đực bị dồn dăng sau vẫn cứ lẩn dần lên. Bây giờ mà nó gạt Hoan sang một bên thì dễ như bỡn... Và thế thi cả đàn trâu sẽ theo nó chạy ủa vào rừng sâu.

Bỗng Hoan vướng chân vào một sợi dây leo, ngã ngồi xuống. Tưởng là trâu đực xông lên! Nhưng nó đứng đứng ngay lại, mặc cho cả đàn đương có đà, thúc mạnh phía sau.

Hoan vớ ngay lấy cành lá dưới tay, vùng dậy. Mắt Hoan đã nhòa nước mắt và nước mưa. Một tay Hoan vẫn xách cặp quần, tay kia Hoan vung cành lá lên đập tới tấp về phía trâu đực, chân bước dần lên, miệng thét: « Hầy! Hầy! Hầy... »

Trâu đực đứng yên, nó khẽ lắc lư cái đầu rồi lui một bước ngắn. Hoan dần lên nữa, nó lui bước nữa. Đàn trâu sau nó bị dồn trở lại, như rối loạn.

Anh Tân chạy đến trước rồi anh Sinh, chị Mạc. Con Vàng cũng chạy theo sau. Tất cả đều

ướt lướt thướt. Chỉ một lát sau, đàn trâu đã bị dồn quay trở lại, theo đường cũ ra phía ngoài rừng.

Cơn dông vừa dứt, mưa cũng tạnh. Mặt trời ló ra sáng chói. Nắng lại chan hòa khắp bãi chǎn. Đàn trâu lại tản ra gặm cỏ. Đường như không có chuyện gì đã xảy ra hết!

Sinh và Mạc cởi áo vắt cho ráo nước. Tân dắt em lại ngồi dưới một gốc cây to, lấy khăn tay lau mắt lau mặt cho em rồi luồn lại dài rút cho em. Còn Hoan thì cứ thút thít:

— Tại anh... tại anh... Anh đã hứa cho em dây nịt chun mà cứ chưa chịu luồn vào cho em...

Mến gửi Thanh Cường

(Nhớ lại những ngày sơ tán chống Mỹ)

H. A. Đ.

QUÀ TẶNG CÔ GIÁO

Nắng chiều vẫn còn nhuộm vàng những thôn bản xa xa, nhưng ở đây bóng núi đã kéo dài, trải lên gần khắp cái bãi cỏ thênh thang. Từ những mái nhà sàn nhấp nhô phia bản, vài đám khói màu lam buối chiều bay lên nhẹ nhẹ.

Cảnh vật im ắng. Gió mát chiều hè hiu hiu thổi. Tắng ngồi nép sau một tảng đá lớn, im lặng chờ đợi. Thỉnh thoảng, Tắng lại phỏng một chiếc tên lửa bằng lá cỏ tranh vút qua lòng bàn tay cho đỡ sốt ruột.

«Tich tịch tịch ti ti!» tiếng gáy rõ ràng và lẻ loi từ mé cuối bãi cỏ đưa tới. Theo mỗi lần gáy, Tắng lại nghĩ đến một chuyện đã qua. Trước hết là Tắng nhớ đến anh Lạc, mỗi lần nghe tiếng gà gô gáy «Tich tịch tịch ti ti!» lại dọa Tắng: «Bắt thằng Tắng cho tao!» Hồi ấy còn bé, bé lắm, Tắng có sợ tiếng gáy ấy thật! Nay giờ lớn rồi, Tắng hiểu rằng không phải chỉ có một câu ấy! Mỗi câu chuyện đều có thể gợi cho Tắng một câu nghe giống như «Tich tịch tịch ti ti!».

Hôm nay Tắng ra đây, ngồi thu hình sau tảng đá, không phải để nghe tiếng gà gô gáy mà nghĩ cho ra những câu như thế! Chỉ vài ba ngày nữa, cô giáo Ngà sẽ về nghỉ hè ở quê nhà. Quê cô ở dưới xuôi, đồng lúa bát ngát, có cò có vạc nhưng không có gà gô. Con trai cô cũng trạc tuổi bọn Tắng. Nó ở nhà với bà nội. Tết năm ngoái, cô muốn tìm một con gà gô đưa về xuôi mà không có. Tắng ao ước một con gà gô để biếu cô giáo đem về xuôi cho con cô. Hôm nay, Tắng ra đây đặt bẫy.

Có tiếng kêu nho nhỏ và tiếng giãy giua trong đám cỏ. Tắng chạy ngay lại và chộp được một mai gô béo múp. Đôi mắt nhỏ đen láng của con chim lộ vẻ lo sợ thảm thiết. Nhưng Tắng đâu có để ý đến! Tắng chỉ có vui mừng, hi hửng gõ bẫy xách con mồi rảo bước về nhà cho kịp bữa cơm chiều, mẹ khỏi phải đợi.

Tắng hớn hở trèo lên thang như chạy, chùi chân rồi bước nhanh vào nhà. Tia nắng cuối cùng cũng vừa tắt trong khung cửa sổ. Mặt trời khuất dần sau dãy núi tim sầm. Trăng nửa vành đã hiện rõ trên nền trời xanh. Bếp lửa giữa sàn như rực thêm. Mẹ đương ngồi nấu cơm bên bếp.

Thấy mẹ, Tắng giơ ngay con gà gô ra khoe:
— Mẹ này! Con được con gô!

Mẹ quay nhìn ra. Mẹ hỏi:

— Ai chở con thế?

— Con bấy được dấy! Bèo lắm, mẹ ạ!

Tắng định nói cho mẹ biết vì sao Tắng lại bẫy gô, nhưng mẹ đã lo lắng hỏi:

— Sao con lại bẫy gô? Bố biết thi chết!

Tắng nhìn mẹ, sững sốt:

— Sao hờ mẹ? Bố và các chú ở đây vẫn đi bẫy! Người ta vẫn đi bắn gô dấy chứ! Xách về cả xâu nặng...

Mẹ hỏi lại:

— Thế con thấy bố bẫy gô vào dạo nào?

Tắng trả lời ngay, giọng chắc ninh nịch:

— Con biết chứ! Gần Tết, năm nào bố chẳng đi bẫy chim. Năm ngoài, con được đi theo bố dấy!

Mẹ gật đầu, giọng vui hơn:

— Đúng dấy! Nhưng mà chỉ được săn bắn chim thú vào mùa đông mùa xuân thôi. Mùa hè phải để cho chim đẻ chứ! Nếu không thi hết mất, còn gì mà săn!

Tắng ngạc nhiên hỏi lại mẹ:

— Thế sao mới hôm qua, chú Ban bắn rơi một con diều hâu dấy!

— À, diều hâu nó bắt gà, bắn lúc nào cũng được. Con hổ, con báo cũng thế! Chỉ cẩm săn bắn

một số thô i, như là gà gô, gà lôi, chim trĩ chǎng hạn... Mẹ nghĩ nên đem thả con gô này đi, con ạ!

Thả con gô này đi! Thế thi Tắng lấy gì biếu cô giáo Ngà? Tắng nói rõ ý định của mình với mẹ. Mẹ suy nghĩ một chút rồi khuyên Tắng:

— Thôi dẽ đến Tết biếu cô cũng được! Thế nào Tết cô cũng lại về quê! Bố sẽ kiếm cho vài ba con, tha hồ biếu! Nay giờ con làm điều sai, bà con người ta chê cười bố mẹ đấy! Cô giáo cũng chẳng vui đâu!

Tắng đứng thẫn người suy nghĩ mà chẳng biết tính sao! Tắng hiểu rõ ý mẹ và thấy thả con gô là đúng quá! Hiểu thế, nhưng làm cho được vẫn khó quá đi mất! Và Tắng thấy buồn buồn. Mẹ bảo chờ đến Tết bố sẽ bấy cho vài ba con! Tết còn lâu lắm. Mà Tắng muốn biếu cô giáo ngay bây giờ!

Mẹ đứng dậy dọn cơm, Tắng lảng lặng đem nhốt con gô vào cái lồng nhỏ, đặt vào dưới gầm bàn học. Mẹ không nhắc lại nữa, nhưng trong bữa cơm, Tắng vẫn không được vui.

Có tiếng gọi từ dưới đường:

— Tắng à! Bố mẹ có nhà không em?

Đúng tiếng cô giáo Ngà! Tắng chạy ra thấy cô giáo đã đứng dưới chân thang. Sau cô, có

Tắng lǎng lǎng đem nhốt con gà gô vào cái lồng nhỏ.

một chú cán bộ dắt một thằng bé. Tắng chưa kịp trả lời, mẹ đã đón đả chạy ra đón cô giáo:

— Chào cô giáo! Cô giáo di chơi tối thế! Mời cô giáo lên nhà chơi! Nghe nói cô giáo sắp về xuôi...

Cô giáo cười niềm nở, thong thả bước lên cầu thang. Chú cán bộ theo sau cô. Thằng bé thì cứ vừa bước vừa ngập ngừng. Nó nắm chặt lấy áo chú cán bộ khiến chú cũng bước chậm với nó.

Đến cửa, cô giáo dừng lại chờ. Cô nói với mẹ Tắng:

— Thưa mẹ, cũng định mai kia xuôi nghỉ hè vài tuần đấy! Vừa hay lúc chiều bố cháu lại đưa thằng bé cháu lên chơi thành ra chưa về. Sáng trăng, tôi dẫn di thăm bà con.

Thằng bé đã theo bố nó vào trong nhà. Nó không chịu ngồi, cứ đứng sát vào mẹ nó. Tắng nhìn nó. Nó hơi cau mặt nhìn lại Tắng rồi quay đi... Mẹ Tắng vui vẻ nói chuyện với vợ chồng cô giáo. Vui miệng, mẹ Tắng kè lại câu chuyện con gà gô rồi nói luôn:

— Nó quý cô giáo lắm!

Cô giáo cười, vẫy Tắng lại gần hỏi:

— Em muốn cho cô con gà gô để cô làm gì?

Tắng nhở nhẹ trả lời:

— Thưa cô, để cô đưa về cho con cô. Nó chưa thấy bao giờ, chắc nó thích lắm. Rồi cô lại kè cho nó nghe chuyện «Tich cực bắt quân gian» như là cô đã kè cho chúng em nghe ấy mà...

Cô giáo cảm động, chớp chớp mắt, gật đầu:

— À, ra thế!

Chú cán bộ mỉm cười, nhìn thằng bé. Mẹ Tắng thi cứ nhìn cô giáo. Cô giáo cầm tay Tắng:

— Cám ơn em! Chú đây — cô chỉ chú cán bộ — cũng cảm ơn em vì em đã nghĩ đến con của cô chú.

Cô giáo lại chỉ vào thằng bé:

— Đây! Con cô đây! Nó mới lên chơi với cô!
Tặng đứa con gà gô ra cho em nó xem!

Tặng vui sướng như mờ cờ trong bụng. Tặng
lấy ngay cái lồng gà gô đem lại. Con gà gô
không kêu, không giãy. Nó đứng nép vào phía
cuối chuồng, có vẻ lo ngại. Thằng bé thích lắm.
Nó thò tay vào lồng vuốt ve con gà gô. Nó muốn
nhổ một chiếc lông nhưng lại không dám. Con

Thằng bé thích quá.

gà gô hoảng sợ, nhảy cuống lên. Thằng bé rút tay ra. Nó nhìn mẹ nó, đứng dậy nói khẽ:

— Con thích cái lông con gà này! Mẹ nhổ cho con.

Cô giáo đưa mắt nhìn con, lắc đầu. Thằng bé lặng im, lại ngồi xổm xuống nhìn con gà.

Tắng bước lại bàn học, lấy một cái ống hương, rút ra từng túm lông chim đủ thứ, bày la liệt trên sàn cho thằng bé xem.

Cái nâu, cái trắng, cái xanh, có những cái hai ba màu: đen, đỏ hoặc nâu lại chen màu xanh biếc... trông hoa cả mắt. Thằng bé thích quá, mê mẩn hết chiếc này đến chiếc khác. Tắng nhặt một số lông đẹp xếp lại, bó thành một bó, nhìn như quả cầu lông nhiều màu sắc, đưa cho thằng bé:

— Cho dấy!

Thằng bé giơ tay lên, mắt nhìn mẹ nó. Cô giáo nhẹ nhàng bảo con:

— Anh Tắng cho con dấy! Con nhận và cảm ơn đi!

Thằng bé cầm bó lông chim, đưa cho bố, có ý khoe. Chủ cán bộ cầm lên ngắm nghia, đưa trả con rồi nói với Tắng:

— Cháu ạ! Thế là em nó được biết con gà gô rồi dấy! Em nó sẽ ở lại đây lâu, cùng học với các cháu nữa cơ dấy! Các cháu sẽ dẫn nó đi

Nó đi với đàn gà con của nó.

chơi nghe gà gô gáy. Các cháu sẽ kê cho nó nghe những câu chuyện gà gô và các con chim con thú trên rừng. Đến mùa sau, cháu lại cho em nó di theo và bẫy cho nó một con gà gô khác. — Chú cười thân mật — Còn bây giờ thì cháu có thể đem thả con gà gô này được đấy!

Tắng không trả lời, chỉ lặng lẽ cúi xuống xách cái lồng lên. Thằng bé có lẽ chưa hiểu đầu đuôi câu chuyện. Bố nó cúi xuống bảo nó:

— Con chơi con gà gô như thế là đủ rồi. Anh Tắng lại cho con túm lông đẹp quá! Böyle giờ đê anh Tắng thả con gà gô này ra.

Thắng bé lắc đầu. Bố nó lại dỗ nó một lúc nữa. Nó khẽ gật đầu nhưng vẫn tỏ ý tiếc, cứ nhìn theo Tắng xách lồng chim đi ra cửa.

Bống cô giáo gọi Tắng hỏi:

— Em định thả nó ở đâu?

Tắng chỉ ra bãi cỏ trước nhà.

Cô giáo àu yểm bảo:

— Em Tắng ạ! Sáng trăng, chúng ta cùng đi chơi và đem thả nó ở chỗ nó đã mắc bẫy. Biết đâu nó lại chẳng còn có ở đó một ổ trứng dương ấp giờ hoặc một đàn con dương mong mẹ.

Tắng gật đầu, ngoan ngoãn trả lời cô giáo:

— Vâng ạ!

Trăng lên đến đỉnh đầu, Tắng mới trở về đến nhà. Tắng đi ngủ hơi khuya và ngủ ngon giấc lắm. Trong giấc mơ, hình như Tắng gặp con gà gô lúc chiều. Nó đi với đàn con của nó. Nó giới thiệu với Tắng:

— Đây là đàn con tôi. Chỉ hết mùa hè là chúng nó rời mẹ đi kiếm ăn một mình được rồi. Đến mùa đông, cứ áp tết, chúng nó lớn phải biết!